

NOORD-BRABANDER.

Dingsdag, 26 September.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 22 September.

Te Berlijn zijn van den 14 tot den 15, 72 personen door de cholera aangetast, en 55 daaraan overleden, van den 15 tot den 16, 76 personen aangetast en 36 gestorven, van den 17 tot den 18, ziek geworden 58, overleden 37 personen. Te Breslau zijn in de vorige week 72 personen aan die ziekte bezweken.

De verhuizing der protestanten uit het Zillerthal heeft reeds een' aanvang genomen. Reeds hebben onderscheidene afdeelingen derzelve oud vaderland verlaten, en men berekent, dat het geheele getal 600 zielen zal bedragen. Zij scheiden van hunne landgenooten zonder haat of wrok, vol van vertrouwen op een gelukkige toekomst. Hunne naburen betoonen medelijden. Hunne vaste goederen zijn tegen hooge prijzen verkocht; de koopers behooren, naar men zegt, alle tot de roomsch katholieken godsdienst, zoodat geen vreemde deling zich in het dal en op het gebergte zal nederzetten. De waarde der verkochte landgoederen bedraagt ongeveer 150,000 gulden. Zij nemen de reis over Salzburg en Lintz, en de armen onder hen worden, zoo lang zij binnen de grenzen zijn, door de Oostenrijksche regering verzorgd.

— Dezer dagen is een plan in het licht gekomen, om een' ijzeren spoorweg tusschen Bazel en Straatsburg aan te leggen. Hetzelve vindt ook bij de kapitalisten dezer stad veel bijval; eene alhier geopende inschrijving is zeer spoedig volgekomen.

— Men wil dat de mogendheden, onder wier bescherming de Zwitsersche bondsakte staat, aan het hof van Rome verklaard zouden hebben dat, bijaldien de kloosters in Zwitserland, die met de verbeurdverklaring hunner eigendommen bedreigd zijn, zich tot haar willen wenden, zij alles doen zullen om die instellingen bij de vroegere regten te bewaren.

— Uit Brunswijk wordt het volgende geschreven: „Het uit Leyden herwaarts overgebrachte hoofd van den Duitschen held *Ferdinand von Schill*, werd in den jare 1809 te Straalsond door eenen Hollandschen opperheermeester van *Schills* ontzield ligchaam gescheiden. Ofschoon door den voormaligen Westfaalschen Koning 10,000 fr. op deszelfs nitlevering waren gezet, werd het evenwel niet afgegeven, maar aan den nitmuntenden *Brugmans* te Leyden geschonken. Van dezen kwam het hoofd in het anatomische museum van gemelde stad en bevond zich tot dus verre aldaar; doch werd in de laatste jaren, uit eerbied, aan de blikken der nieuwsgierigen onttrokken. Daar nu Brunswijk in Maart dezes jaars aan de stofelijke overblijfselen van de in 1809 aldaar doodgeschotene *Schillsche* krijgslieden eene eerlijke begrafenis gegeven en voor denzelfden een eenvoudig schoon gedenkteeken opgericht heeft, zoo is, inzonderheid door tusschenkomst van Prins *Frederik* der Nederlanden, bewerkt, dat het hoofd van den wakkeren man aan ons werd overgeleverd, om in den schoot der aarde met zijne gewezen wapenbroeders vereenigd te worden. Diepe aandoening vervult den vriend des vaderlands bij den aanblik van dit hoofd. Hetzelve heeft niets ijzingwekkends; het is alsof de edele krijgsman nu eerst zacht ingesluimerd was. Een houw, boven den neus tusschen de beide wenkbrauwen, is zichtbaar, en aan het achterhoofd bespeurt men verscheidene schotwonden. Alvorens dit dierbare kleinnood aan de aarde wordt overgegeven, zal het voor deszelfs vereerder eenigen tijd te Brunswijk in de zaal van het nieuw stads-raadhuis te zien wezen. Alleen onder de voorwaarde, van *Schills* hoofd christelijk ter aarde te bestellen, maar niet om het tot een voorwerp van ijdele nieuwsgierigheid te maken, heeft de Leydsche universiteit hetzelve uitgeleverd. Dat deze voorwaarde vervuld is, zal professor *Blume* door een geregteijk getuigschrift van hier aan de universiteit bewijzen.

— Brieven uit Zara van den 7 September, welke te Triest ontvangen zijn; melden, dat de Turksche vloot, veertien zeilen sterk, de Dalmatinische kust voorbijgezeild is. Verscheidene booten waren van de Dalmatinische kust gevaderd, met oogmerk om versch water te halen, doch werden door de gezondheids-verordeningen daartoe verhinderd. Uit de rigting, welke de Turksche vloot later nam,

was af te leiden, dat zij naar Tunis stevende. Ook werden er drie Fransche oorlogschepen gezien, die de vloot op eenen kleinen afstand schenen te volgen. Men dacht te Zara, dat de kapudan pacha door deze schepen zeker zou voorgekomen worden, zoodat hij bezwaarlijk de wateren van Tunis zou kunnen binnenloopen.

— De regerende Hertog van Brunswijk bevindt zich thans te Munchen en het gerucht wil, dat hij voornemens zou zijn aanzoek om de hand eener Wurtembergsche Prinses te doen.

— Volgens sommigen zou de revolutionnaire propaganda er op uit zijn om verregaande onlusten in het koninkrijk Hannover te verwekken.

— Te Bazel zijn fransche Ingenieurs aangekomen, om opnemingen voor het aanleggen van een spoorweg tusschen die stad en Straatsburg te doen.

— Brieven uit Konstantinopel van den 31 ll. zeggen, dat de Porte het voornemen gehad zou hebben om *Hussey*n-Pacha tot Stadhouder van Tunis te benoemen, doch daarvan weder had afgezien en aan den Franschen gezant *Roussin* de verzekering gegeven, dat in het bestuur van dat regentschap geene verandering zou plaats grijpen, en dat het oogmerk der Turksche regering geenszins was Frankrijk in cenig opzigt moeijelijkheden in den weg te leggen.

ENGLAND.

LONDEN, den 23 September.

De Ministers *Melbourne* en *Palmerston* zijn op het kasteel van Windsor aangekomen, waar zij eene zitting van den geheime raad moeten bijwonen.

— De heer *Abercrombie* zal, bij de opening van het parlement op nieuw als spreker worden voorgedragen.

— In eene vergadering, den 16 dezer te Dublin gehouden, is voor ruim dertien honderd ponden sterling ingeschreven ten behoeve van het fonds, om de verkiezing van *O'Connell* en *Hutton* als vertegenwoordigers dier hoofdstad te verzekeren.

In den vierden der brieven van den radicaal *Sharman Crawford* aan *O'Connell*, welke het betoog ten doel hebben dat deze niet zoo groote reden heeft om het tegenwoordig ministerie wegens de aan Ierland bewezen diensten te roemen, toont hij aan, dat de Oranje-societeiten in dat gedeelte des rijks niet ten gevolge eener wet, maar vrijwillig, uit eerbied voor de Kroon, ontbonden zijn, en dat geene bestaande bepaling de hervatting harer werkzaamheden kan verhinderen.

— Eene te Falmouth uit Mexico aangekomen pakketboot heeft voor de waarde van omtrent negenmaal honderd duizend ponden sterling in specie aangebragt.

— In de Lissabonsche brieven tot den 8 dezer, wordt geklaagd, dat men omtrent den verderen loop der krijgsverrigingen onkundig wordt gehouden. Het waarschijnlijkst gerucht was, dat *Saldanha* te Corticada en *Bom Fim* te Castello Branco stond.

De onverwachte terugtocht van den Maarschalk had den ijver der Chartisten in de hoofdstad merklijk doen bekoelen, ofschoon sommigen zich vleiden, dat hij daarmede alleen ten doel had zich met den Baron *de Leiria* en de uit Spanje terugkeerende troepen te kunnen vereenigen, en dan gezamenlijk op Lissabon te trekken.

Naar verhaald werd, had de regering eene mededeeling van den bevelhebber der genoemde terugkeerende hulpstroepen, Baron *de las Antas*, ontvangen, waarin hij zijn oogmerk te kennen gaf om te Guarda te blijven, tot dat hij ten volle van hare plannen onderrigt zal zijn, en als eerste voorwaarde voorschrijft dat de Cortes weder in twee kamers gesplitst zullen wezen, bij gebreke waarvan het gouvernement niet op zijne ondersteuning moet rekenen.

Omtrent het gevecht van den 28 had men berigten van ooggetuigen, waaruit blijkt dat de Generaals der Chartisten daarin een beslissend voordeel zouden behaald hebben, indien niet een deel hunner kavallerie geweigerd had het bloed hunner krijgsmak te vergieten, velen waarvan door hunne kreten te kennen gaven dat zij met hen geene zask wilden maken, doch daarvoor

hunne bevelhebbers werden teruggehouden. Die berigten stellen het buiten allen twijfel, dat het aanzoek om wapenschorsing van de zijde der constitutionelen gekomen is.

Het zoogenaamd regentschap heeft besloten dat, zoodra al de linietroepen, ten getale van zes duizend man, zich vereenigd zullen hebben, een agent naar Londen zal gezonden worden om er eene geldleening te sluiten.

Men was zeer bekommerd dat de Miguellist *Remechido* zich het terugtrekken der troepen uit de Algarven zou ten nutte maken, om die provincie door zijne benden te doen afloopen.

— Volgens eene berekening van de *Maatschappij van vrienden der landverhuizers*, bestaat de Duitsche bevolking, aan welke het burgerregt nog niet is verleend, in sommige staten der Noord-Amerikaansche unie, in de volgende getallen: In den omtrek van Pittsburg 15,000; omstreeks Wheeling, in Virginië, 10,000; in den staat Ohio 40,000 personen, waarvan 10,000 in Cincinnati wonen; in Indiana 20,000, in Kentucky 15,000, waarvan 5 à 6000 in Louisville; in Missouri 30,000, waarvan 6 à 7000 in St. Louis; in Tennessee 5000; in Louisiana 15,000; in Alabama 2000; in Mississippi 5000. Mitsdien bevinden zich in deze staten 117,000 Duitschers, die eerst sedert twee of drie jaren derwaarts zijn gekomen.

— Uit Konstantinopel meldt men van den 27 Augustus, dat de Oostenrijksche gewapende stoomboot *Marianne* aldaar den vorigen morgen was aangekomen en dadelijk naar Sebastopol zou vertrekken, om er ter beschikking van den Aartshertog *Johan* te blijven, die gemelde hoofdstad eerlang dacht te bezoeken. Het had groot opzien verwekt dat aan een vreemd oorlogsvaartuig het inkomen der Zwarte Zee was toegestaan, daar zulks bij het tractaat van Unkiar-Skelessi alleen aan de Russische vergund is, en de Porte nog niet lang geleden, op aanhouden van den Russischen gezant, verplicht geweest is de toestemming tot de doorvaart in te trekken, aan de Fransche oorlogsbrik *Mesange* gegeven.

Het Engelsch koopvaardijship *Caesar*, van Jersey, was in de wateren der Zwarte Zee, tusschen Trebisonden Redont-Kaleh, door de Russische kruisers aangehouden, doorzocht en naar Gheelendijk opgebracht, waar het eerst na verloop van vier dagen door den Admiraal is ontslagen.

In Wallachye vertoont zich, onder de Bojaren, een hevig misnoegen tegen den invloed van Rusland op de handelingen der regering.

De pest, die te Konstantinopel aan het afnemen is, woedde nu in Bulgarye, zoodat te Rutschuck achttien honderd menschen in één week daaraan gestorven waren, en zij had zich ook in Servie geopenbaard.

— Den 15 Junij heeft te Bombay eene hevige storm gewoed, waardoor niet minder dan zeventien schepen zwaar beschadigd en vijf of zes daarvan geheel onbruikbaar geworden zijn, terwijl ook de ladingen veel hebben geleden.

F R A N K R I J K.

PARIJS, den 22 September.

Een der bladen dezer hoofdstad beweert dat de Hertog *Alexander* van Wurtemberg, dadelijk na de sluiting van het huwelijk met de Prinses *Maria van Orleans*, een geruimen tijd met zijne gemalin op zijn kasteel te Baireuth, in Beijeren, zal gaan doorbrengen. Men verzekert dat er ter gelegenheid van het huwelijk der Prinses verscheidene bevorderingen bij het leger, en eene nieuwe uitdeeling van eerekransen, zullen plaats hebben.

— Men verzekert dat de minister van finantien zich in deze oogenblikken met een ontwerp tot conversie der 5 pCt. rente in 3 pCt. rente bezig houdt, en dat het jaarlijksche voordeel dier geldelijke operatie, welke op 18 millioen franken begroot wordt, gedurende vijf jaren zou worden aangewend ten behoeve van den aan te leggen spoorweg van Parijs naar de Belgische grenzen.

— Er wordt verzekerd dat bij de aanstaande benoeming van Pairs, dertig personen tot die waardigheid verheven zullen worden.

— Nopens de krijgsverrigtingen in Spanje, heeft men een schrijven uit Bayonne van den 17 dezer, waaruit men ziet dat de brigadier der Christinos *Ulibarri* met zijne divisie den 14 van Lerin was opgebroken, om een door de Carlisten bezet dorp Allo, aan te tasten. Bij zijne nadering vond hij hetzelfde door de bevolking geheel en al ontruimd. Vervolgens heeft de Carlistische generaal *Garcia* met twee bataillons Navarrezzen zich tegen het verder voortrukken van *Ulibarri* naar de vallei van Solana, willen verzetten, en tot dat einde de hoogten van Dicartillo bezet. Na een gevecht van vijf uren moesten de Carlisten dezelve echter ruimen, met een vrij aanzienlijk verlies; den volgenden dag zijn de Christinos, na een goeden dult te hebben gemaakt, naar Lerin teruggekeerd.

Berigten uit Madrid tot den 13, melden dat die hoofdstad op de tijding van de nabijheid der Carlisten, eensklaps eene ongemeen

krijgshaftige houding had aangenomen; geheel Madrid zou de wapenen hebben opgevat, en de stad op de best mogelijke wijze versterkt hebben; op alle plaatsen en pleinen had men geschut gepland; de nationale garde bivouacqueerde; de posten waren verdubbeld; alles naar het schijnt, met de dubbele doel, tot verdediging tegen de Carlisten, en uit voorzorg tegen eene beweging van binnen.

Den 13 had men echter vernomen dat de Carlisten hunne rugwaartsche beweging voortzetteden, en had zijn vorig aanzien hernomen.

— Uit Nantes wordt dd. 18 September geschreven:

Zaterdag jl. is een groot ongeval aan de van hier op Orleans en vice versa varende stoomboot *le Vulcain* overkomen. Den 15 September kwam de *Vulcain* voor Ingrande aan, toen plotseling een hevige uitbarsting zich doet hooren in de tweede kamer, alwaar zich vele passagiers, en onder anderen mevrouw *Bernard*, echtgenoot van den intendant van het kollegie Port-le-Toy, met hare 5 kinderen en eene dienstbode, bevonden. Het water, uit de ketel opschietende, verbrijzelde de schutting en brandde op een deerlijke wijze deze dame, hare 5 kinderen en hunne minne. Verscheiden andere reizigers zijn meer of minder gekwetst geworden; doch twee der kinderen van mevrouw *Bernard* zijn overleden.

— De volgende dépêche is door den telegraaf bij de regering aangebragt:

„*Bordeaux, 20 Sept., half 6 's avonds.*

„Het legerkorps van *Espartero*, sterk 16,000 man voetvolk en 1000 ruiters, bezettede den 15 de omstreken van Madrid; deze generaal, die zijn hoofdkwartier te Caramanchel had gevestigd, zou zich dien dag in beweging stellen.

„Volgens berigten uit Madrid van den 15, trok de vijand op Cuenca terug. De leger-afdeeling van Oud-Kastilie was te Alcaendas aangekomen en de ruitery van den brigadier *Albain* te Aranjuez.

— Uit Madrid zijn heden nog geene nadere regstreeksche berigten dan tot den 13 ontvangen. Uit de Madridsche dagbladen tot dien datum ziet men dat, terwijl de hoofdstad in de nijpendste angst verkeerde over de nadering der Carlisten, de Cortes kalm beraadslaagden over de vrijheid en het misbruik der drukpers en een voorstel aannamen om de ministers, die werkzaam waren om het dreigend onheil te keeren, tot het geven van ophelderingen omtrent de bewegingen der Carlisten in hunne vergadering te roepen.

— Een berigt uit Bayonne van den 18 houdt, dat het 85 man sterk christinische garnizoen van Zabaldica zich bij de Carlistische magt in de valei van Ulzama vereenigd, vertoond had, om dienst in hare gelederen te nemen.

De heer *Baudouin* behoord hebbende tot de acolythen van den primaat *Châtel*, heeft, luisterende naar de knaging van zijn geweten, zich van die zoogenaamde katholieke fransche kerk afgezonderd. Hij leeft thans in eene geheele afzondering en vóór zijn vertrek heeft hij verzocht deze zijne navolgende verklaring openbaar te maken.

„Op het oogenblik dat ik met de booze secte van *Châtel* op eene beslissende wijze verbreek, vermeen ik aan de kerk, aan mijne herders (en mijn geweten gevoelt daarvan de behoefte) openlijk te moeten verklaren, dat ik alle deelneming aan de leerstellingen door de goddelooze vereeniging, welke zich de Katholieke Fransche kerk noemt, geleeraard, afzweere. De levendigste smart gevoelende onder het getal harer leden, onder het getal der predikers van den leugen, te hebben mogen worden geteld, zonderik mij af naar de wijkplaats van boetvaardigheid, om aldaar de ramp te beweenen van tot dit werk van boosheid te hebben medegewerkt.

Indien mij eenige verzachting in de diepe droefheid, die mij overstelpt, over blijft, dan vind ik daarvan de beweeggrond in de zorg, die ik ten minste gehad heb bij het toedienen van den H. Doop, volgens den ritus en de bedoeling der kerk van *Jesus Christus*, tegenstrijdig met hetgeen door *Châtel* gedaan wordt.

Het is aan de gebeden der liefderijke ambtgenooten, in welkers werkzaamheden ik eertijds in den wijngaard des Heeren deelde, en aan de bemiddeling van de vermogende en doortuchtige Maagd, Moeder van God, dat ik ongetwijfeld mijnen terugkeer verschuldigd ben, onafhankelijk van de gevoelens van afkeer en schrik, die ik onophoudelijk gevoelde voor de verkeerde en alle orde omverwerpende leerstellingen.

Eindelijk zijn mijne oogen geopend en thans erken ik meer dan ooit dat in *Jesus Christus* en in de kerk die hij gesticht heeft, de *Weg*, de *Waarheid* en het *Leven* alleen gevonden wordt.

Mogt deze plegtige belijdenis mijns geloofs in *Jesus Christus God en Mensch te zamen* de ergernis eener tegenstrijdige leer, waarvan ik het ongeluk gehad heb de godslastering in den stoel der verderfelijke leerstellingen te verkondigen, herstellen.

Mogte vooral, en dit is de vurigste wensch mijns harte, mijn

terugkeer tot de waarheid nagevolgd worden door diegenen, welke nootlottige dwaling ik zelf nagevolgd heb.

Ik verlang dat alle mogelijke bekendheid aan deze mijne verklaring worde gegeven.

PARIS, DEN 17 SEPTEMBER 1837.

(get.) H. BAUDOIN.

De heer *Baudoin* is uit het bisdom van Poitiers. Wij verlangen dat hij in de afzondering de rust van zijn geweten zal hervinden en kloekmoedig den stap, dien hij gedaan heeft, zal volhouden.

N E D E R L A N D E N.

SHERTOGENBOSCH, den 25 September.

De legatieraad van Z. M. bij het Wurtembergsche hof, die laatstelijk de functien van zaakgelastigde bij hetzelfde waarnam, de heer *J. U. van Eck*, is tot Minister-Resident te Stuttgart benoemd.

— Den 19 dezer is te Zierikzee, in den ouderdom van ruim 78 jaren, overleden de hoog-edel gestr. heer *Cornelis François de Jonge*, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, gepensionneerd generaal majoor, en voormalig lid van het hoog militair gerechtshof.

De *Constitutionnel* van den 15, deelt een zonderlinge brief mede, gedagteekend *Amsterdam*, en waarin de correspondent spreekt over de formaliteiten, die voor de reizigers, uit België komende, tot aan de voorposten in Oud-Nederland, moeten vervuld worden. Hij is van gevoelen, dat die formaliteiten dikwerf verdrag in de handelsbetrekkingen te weeg brengen.

Het *Journal de la Haye* dit artikel overnemende, vervolgt ook aldus: „Gij zult thans vragen, waaraan men eenen zoo haghelijken staat van zaken voor de onderlinge transactien moet toeschrijven; ik zal dit vraagpunt beantwoorden, niet alleen met onpartijdigheid, maar met kennis van zaken, want ik heb gezien.

„In 1814 heeft het Congres van Weenen, meer beijverd om Frankrijks magt te snuiken en uit te kleeden, dan de onderlinge overeenstemming der volken te bestrijden, besloten, dat geheel België, welk ons door vroegere plegtige tractaten was afgestaan, met Holland zou vereenigd worden en het koninkrijk der Nederlanden zou vormen, hetwelk aan Koning *Willem* zou worden gegeven, en de hooge commanderende partijen hebben de uitoefening dezer bepalingen gewaarborgd, ten gevolge van welke Koning *Willem* tot schadeloosstelling voor de aanwinst van zulk aanzienlijk grondgebied als België, aan *Engeland* de Kaap de Goede Hoop en *Demerary*, afstaat. In 1830 heeft België zich gewelddadig van Holland afgescheiden en in weinig tijds, hulde aan den onderstand van *Frankrijk* en de gebeurtenis der zaken, werd het koninkrijk België achtervolgelijk door bijna al de mogendheden van Europa erkend. Thans verwijt men aan Koning *Willem* dit voorbeeld nog niet te hebben gevolgd; doch in de tegenwoordige omstandigheid zoude hij, daarin toestemmende, *ipso facto* van de schadeloosstelling, waarop hij regt heeft, afstand doen.

Oordeel eens bij gelijkenis, „wanneer gij eene ruiling had aangegaan en men u eens hernam, hetgeen gij had afgestaan om de akte te voltooien, doch zonder u de gelijke waarde uwer opoffering te geven, en wat meer is, wanneer men u wilde verplichten om daarenboven nog kwitantie te geven, wat zoudt gij van deze vordering zeggen? Welnu! het vergelijk is de laatste juistheid en ik ben van oordeel, dat het niet noodzakelijk geweest is, *Grotius* en *Puffendorff* te hebben bestudeerd om deze kwestie te beslissen; en ziet echter, hetgeen men overeengekomen is de koppigheid van Koning *Willem* te noemen; eene zonderlinge halstarrigheid als die van een Vorst, die niet wil toestemmen om zonder schadeloosstelling het twee derde van een koninkrijk te verliezen, waarvan hem het geheel gewaarborgd is.

(*Journal de la Haye.*)

OVER DEN STAAT VAN HET CATHOLICISMUS IN PRUISSISCH POLEN.

De Poolse provincien, die onder het gezag van Prussen zijn, maken drie groote bisdommen uit, te weten, dat van *Posnagne*, waarbij het aartsbisdom van *Guiezno* gevoegd is, dat van *Culm* en dat van *Warmie* (*Ermeland*). Men zou hierbij kunnen voegen dat van *Breslau*, waarvan de bevolking geheel Poolsch is en hetwelk

sedert de XIX eeuw, het tijdstip waarop hetzelfde heeft opgehouden een gedeelte van Polen uit te maken, nooit heeft opgehouden sufragant van *Guiezno* te zijn. De bevolking van elk dezer vier bisdommen bedraagt niet minder dan een millioen zielen en is bovendien uitsluitend katholijk en aan de leerstellingen der Roomsche Kerk zeer gehecht. Niettegenstaande dit alles heeft de Koning van Prussen ondernomen om dezelve te *Germaniseren* en vermeend, dat het onfeilbaarste middel om daartoe te geraken, bestond in het wegnemen van haren godsdienst; bij gevolg is een stelsel van bijzondere en behendiglijk te zamengestelde maatregelen voor dat land ontworpen. Al de kerkelijke dignitarissen, alle geschikte mannen om eenigen invloed op de geestelijkheid uit te oefenen, en in sommige plaatsen zelfs al de Priesters, moeten Duitschers zijn.

Het is om het even of zij de taal hunner kudde al dan niet verstaan; de Koning heeft van dit administratief stelsel niet willen afwijken.

Alzoo is de onlangs benoemde Bisschop van *Warmie* (*Mgr. Hohenzollern-Heichingen*), een Pruisisch Prelaat, die niet een enkel Poolsch woord verstaat en door de gewoonte eener rekkelijke geestelijkheid in zekere gedeelten van Duitschland gevormd, alleen voorbeelden eener schuldige zwakheid jegens het gezag in zijn bisdom overbrengt. Zijne geestelijkheid is daarenboven geene nationale geestelijkheid meer. Prussen, hetwelk langzaam aan, in dat land de religieuse orden vernietigd en de geestelijke scholen gesloten heeft, heeft sedert eenigen tijd het verheffen tot de orde van alle inboorlingen verboden; daardoor zijn twee soorten van rampen ontstaan; de eerste bestaat hierin, dat de oude geestelijkheid van dag tot dag verminderende, zich eene groote behoefte aan Priesters heeft doen gevoelen en vele parochien zonder onderwijs en godsdienstoefening gebleven zijn; de tweede is dat de Bisschoppen om de openstaande plaatsen hunner geestelijkheid aan te vullen, Priesters in het bisdom van *Breslau* hebben moeten gaan zoeken, alwaar de Poolse taal nog gesproken wordt; dan, *Breslau* is een geheel Pruisisch bisdom; de geestelijkheid heeft voor zich geene school en de geestelijken worden met de jonge lieden aan de Universiteiten opgevoed, die niets anders zijn dan de arsenalen van rationalismus en goddeloosheid.

En bovendien, voert *Breslau* de bloem harer geestelijkheid niet uit? Dat men zich hierdoor verbeete in welken staat de godsdienst in eene provincie niet moet zijn, waarvan de vreemde Bisschop ten minste van zwakheid jegens den staat verdacht is en niets dan het schijn van een der minst voorbeeldige bisdommen van het koninkrijk heeft, om hem in zijne werkzaamheden te ondersteunen. Inderdaad men kan niet dan met smart hieraan denken.

Hetgeen wij hierboven zeiden omtrent het bisdom van *Warmie*, moet ook nopens de andere bisdommen gezegd worden. Dat van *Culm* is welligt in eenen nog meer betreurenswaardigen staat. Ook daar is verboden om de Polen tot de heilige orden te roepen; daar zijn de kerkelijke scholen vernietigd, de kloosters gesloten, daar eindelijk heeft het grootste gedeelte der kerken gebrek aan Priesters. De behoeften van dit bisdom zijn zoodanig, dat vele edelmoedige stemmen, in weerwil der pruisische censuur, zich hebben doen hooren om den lijdenden staat aan te duiden zonder echter tot eenig gevolg te hebben kunnen geraken. De staatkunde van *Frederik Wilhelm* gaat integendeel met eene ongeloofelijke regelmatigheid, welke het katholieke geloof vernietigt, voort, waarvan de *Archives Théologiques* daadzaken opgeven, die van het hoogste belang zijn en die nog kortelings geleden, hebben plaats gehad.

Te *Oliva*, bij *Dantzig* bestond vroeger een overheerlijk klooster der *Benedictijnen* der orde van *Citeaux*, hetwelk opklom tot het tijdstip van den *H. Bernardus* en een der vereerendwaardigste kloosters van Polen was. Door eenen maatregel, die tot stelsel in de Pruisische administratie was overgegaan, heeft men dit klooster verboden om novicen aan te nemen en zoo zachtjes aan heeft men derhalve het personeel daarvan weggenomen. Daarvan daan de vernietiging van dit klooster, hetwelk weinig moeite kostte; het is gesupprimeerd geworden. De religieuzen overleden, het klooster verwoest, heeft men de kerk aan de parochie van *Oliva* en die der parochie aan de evangelische geloofsbelijdenis dier plaats gegeven. Op die wijze heeft het protestantismus onmiddellijk de stallijke overblijfsels der zonen van den *H. Bernardus* ten erfdeel gehad. En zijt verzekerd dat dit alles geschied is zonder het hoofd der katholieke kerk te raadplegen en deszelfs toestemming te vragen.

Reeds wist men dat Zijne Pruisische Majesteit zich gewaardigd had de Priesters der missien (*Lazaristen*) van de zorgen, die zij voor het seminarie dier stad besteden, te ontheffen (tekst der ordonnantie), om andere onderwijzers daarmede te belasten. Dit alles is reeds geschied en in de plaats der *Lazaristen* heeft men, om het seminarie te besturen, gezonden de *Abbés Pohl, Bitner, Aleog, Bartman*, allen Duitschers en weinig geschikt om zich de achting en het vertrouwen van een tegen hunne hoedanig-

